

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ เราตั้งใจมาทำบุญกุศล เห็นไหม เวลาพระชุกงค์ เวลาออกพรรษาแล้วเขา
แบกกลดแบกบริวารเข้าป่าเข้าเขา เขาเข้าไปทำไม? เขาเข้าไปค้นหาใจของตัวเอง ค้นหาพระในใจ
เวลาค้นหาพระในใจค้นหาที่ไหน เรารู้ว่าค้นหาพระในใจของเรา เราค้นหาในผู้พระไตรปิฎก
ผู้พระไตรปิฎกก็เป็นแผนที่ใจ แผนที่ชี้มาให้เราค้นหาใจของตัวเอง ถ้าใจของตัวเอง ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้น
เห็นตถาคต พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานมันอยู่กลางหัวใจเรานี่แหละ แต่ทุกคนหามันไม่เจอ

คุณสิ บวชพระบวชเจ้ามา บวชพระมาก็เป็นสมมุติสังฆ์ บวชพระมาเป็นศากยบุตรพุทธ
ชิโนรส เวลาจะค้นคว้ากันจริงๆ ต้องออกไปออกเขา ออกป่าออกเขาไปทำไมล่ะ ทำไมไม่ค้นหา
ตัวเองล่ะ ไปหาหมอ หมอมันก็ผ่าเปลี่ยนหัวใจใจ มันผ่าอกเลยนะ แล้วมันเปลี่ยนหัวใจให้ใหม่
แล้วเปลี่ยนหัวใจให้ใหม่มันก็เป็นคนเดิมนั่นแหละ เพราะความคิดมันไม่ได้เปลี่ยน แต่เวลาเรา
ค้นหาตัวเราเอง เวลาเราหนีร้อนมาพึ่งเย็น

เวลาหนีร้อนนะ เราตอนเด็กๆ เราฟังอาม่าเล่าบอຍว่าเวลาเข้ามาจากเสือผืนหมอนใบ เสือ
ผืนหมอนใบเวลาเข้ามาปากอ่าว เรารอดตายๆ เรารอดตายเพราะมันเห็นความอุดมสมบูรณ์ใน
มันรอดตายเพราะมันเห็นความอุดมสมบูรณ์ มันมีป่าเขา มีแต่ความขยันหมั่นเพียรเท่านั้นแหละ
ที่เราจะเอาชีวิตเรารอดได้ นี่เวลาผู้ใหญ่เขาเล่าให้ฟัง เล่าให้ฟังว่ามันมาอย่างไร แล้วมันกินใจมา
ตลอด นี่เวลาหนีร้อนมาพึ่งเย็น

เวลาหนีร้อนมาพึ่งเย็นนะ เราอยู่กับโลก โลกเขาต้องมีการแข่งขัน เวลาการแข่งขัน
ประเทศชาติไหนมีการศึกษา มีนักวิทยาศาสตร์ มีการค้นคว้านวัตกรรมใหม่ๆ ประเทศชาตินั้น
เจริญ เจริญเพราะมีการศึกษา มีการศึกษา มีการแข่งขันเพื่อความเจริญ มันไปเจริญทางโลก
หลงตาท่านบอกมันเจริญทางวัตถุ มันเจริญทางอิฐหินปูนทราย แต่มันก็ต้องเจริญ เพราะคนเรา
ต้องมีที่พึ่งอาศัย สัตว์มันยังมีรังมีรัง มนุษย์เป็นผู้ที่ฉลาด เราต้องสร้างบ้านสร้างเรือน สร้างที่อยู่
อาศัย มันก็เป็นเรื่องของโลก นี่ความเจริญ ถ้าความเจริญของโลก ความแข่งขันเราต้องมีปัญญา

แข่งขันกับเขา แล้วมีปัญหาแข่งขันกับเขาเพื่อดำรงชีวิตของเรา ต้องมีธรรมะเพื่อชโลมหัวใจของเรา

ถ้าเรามีธรรมะชโลมหัวใจของเรา เรายังรักษาใจของเราได้ เวลาคน ๒ คนที่เขาทะเลาะเขาเถียงกัน ให้อีเราคุมใจของเราได้นะ เราขำๆ เราขำๆ มันไม่เอาพินเอาไฟมาเผาตัวเราเองไง แต่ถ้าเราเจริญทางโลกๆ เราต้องมีการแข่งขัน เราต้องมูมานะ แต่หัวใจมันแห้งแล้ง หัวใจมีแต่ความทุกข์ความยาก หัวใจมีแต่ความเครียด สิ่งนั้นมันก็เป็นความทุกข์อีกอย่างหนึ่ง ความทุกข์ ทุกข์ เพราะไม่มีจะกิน ทุกข์เพราะความทุกข์ความยากเป็นทุกข์ประจำธาตุขันธ์

เวลาทุกข์ประจำธาตุขันธ์ เพราะคนต้องอยู่ต้องกิน คนเราต้องหาปัจจัยเครื่องอาศัยทั้งนั้นแหละ แต่เวลาทำหน้าที่การงานขึ้นมา เราก็ทุกข์เราก็อยาก เราก็ต้องพยายามแข่งขัน ความแข่งขันนั้น ถ้าเรามีคุณธรรม เขาว่าทำธุรกิจต้องมีธรรมาภิบาลๆ อย่าเอาโรคเอาเปรียบจนเกินไป เราทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เราทำคุณงามความดีของเรา เพราะมีธรรมะอย่างนี้แล้ว อยู่กับโลกมันจะร้อน มันร้อนมันก็ยังมียี่เพ็งอาศัย แต่เวลาวันหยุดวันว่างขึ้นมาเราก้ไปวัดไปวา

ไปวัดไปวาทำไมล่ะ อยู่กับโลก โลกมันมีความเจริญ โลกมีแต่ทางวิทยาศาสตร์ให้เราศึกษาไป อยู่วัดอยู่วา ไปอยู่โคนต้นไม้ ไปอยู่กัับอากาศมันไม่เห็นมีอะไรเลย

มาพักหัวใจใจ ถ้ามาพักหัวใจใจนะ มันได้พักได้ผ่อนขึ้นมา มันบำรุงรักษา ต้นไม้ต้นหนึ่ง คนที่ดูแลต้นไม้ต้นนั้นเขาดูแล เขารดน้ำพรวนดิน เขาดูแลต้นไม้ของเขา ต้นไม้ของเขาชุ่มชื้นของเขา เห็นไหม ต้นไม้ของเราเหี่ยวเฉา ใบมันร่วง ดอกมันก็ไม่มีเลย เราไม่ดูแลของเราเลย

มาวัดมาวาก็มาดูแลต้นไม้ของเรา มาดูแลหัวใจของเรา ศีล สมาธิ ปัญญา เราพยายามพรวนดิน เราตั้งสติ ใส่ปุ๋ยหัวใจของเรา ถ้าใส่ปุ๋ยหัวใจของเรา ถ้าเราเห็นคุณประโยชน์ ถ้าเราเห็นประโยชน์นะ เราเห็นประโยชน์ เราก้จะชวนขยายของเรา แต่เราไม่เห็นประโยชน์ของเรานะ เราเห็นประโยชน์ทางโลก เราทำมาหากินขนาดนี้ยังไม่ทันเขาเลย แล้วเราจะมีเวลาว่างไปที่ไหน

ทำมาหากินขนาดไหนมันก็ทำมาหากินไป แต่ถ้ามันถึงเวลา ต้นไม้ถ้ามันเหี่ยวมันเฉา คิดอะไรก็ไม่ออก ทำอะไรก็อันตู่ไปหมดแหละ แต่ถ้าเรามารดน้ำพรวนดินหัวใจของเรา เราดูแลหัวใจของเรา นี่หนีร้อนมาพึ่งเย็น หนีร้อนมาพึ่งเย็น เวลาพึ่งเย็นขึ้นมาแล้ว เวลาเรามาประพฤติปฏิบัติมันเย็นใหม่ล่ะ เวลานั่งสมาธิไปทำไมมันเจ็บมันปวด เวลาเดินจงกรมทำไมมันเหนื่อยมัน

ลำขนาดนั้นล่ะ มันเหนียวมันล้าเพราะอะไร เพราะเราคาดหมายไป เราคาดหมายว่าเราจะได้ศีลสมาธิ ปัญญา เราต้องได้ทรัพย์สินสมบัติของเรา แล้วเราคาดหมายไป จิตมันส่งออก เห็นไหม ใหม่ๆ ที่จะมาดูหัวใจของตัวนะ รคน้ำพรวนดินมันรดที่โคนต้น รคน้ำพรวนดินที่โคนต้น เวลาผลมันออก มันออกที่ปลาย ออกที่กิ่งก้าน เขาไม่รดน้ำที่กิ่งก้านแล้วดอกมันจะออกที่นั่นหรือ นี่ก็เหมือนกัน เวลานั่งสมาธิภาวนาก็จะเอามรรคเอาผล จะเอาความสงบของใจ เอาความสงบของใจ มันร้อนอยู่นี่

แต่ถ้าเราวางให้หมดเลย แล้วกำหนดพุทโธๆ ของเรา รคน้ำพรวนดิน รคน้ำพรวนดิน ถ้ำรคน้ำพรวนดินนะ พอพุทโธๆ มันไม่แข่งหน้าใจ เวลากิเลสมันแข่งหน้าไปนะ “โอ๊ย! ภาวนาแล้วจิตมันจะสงบ ถ้าจิตมันสงบแล้วมันจะมีความสุข พอมีความสุขมันจะมีความเว้งว้าง พอมันมีความเว้งว้างมันจะเกิดปัญญา ปัญญามันจะแทงทะลุกิเลสไปเลยนะ อู้ฮู! จะเป็นพระอรหันต์พรุ่งนี้” มันคิดไปนู่น มันส่งไปอยู่นู่น มันไม่ดูโคนต้น มันไม่ดูที่ตัวมัน มันไม่ดูที่ใจ

ทีนี้เวลาเราจะภาวนา เราวางให้หมด เราวางให้หมด เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านศึกษามาแล้ว ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสาธุ! เกิดไล่ศิระยะ หลวงปู่มั่นใช้คำว่า “เกิดไล่ศิระยะ” เราเคารพบูชานะ ปัญญาที่เราศึกษา ทฤษฎีที่เราศึกษามา ศึกษามาจากทฤษฎีของเขา

นี่ก็เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติตามความเป็นจริง แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้เป็นทฤษฎี เป็นทฤษฎีเป็นภาคปริยัติ เราศึกษามา ศึกษาภาคปริยัติ ศึกษาแล้วต้องปฏิบัติให้ตามความเป็นจริงขึ้นมา

ทางโลก ทางโลกเราซื้อได้ เทคโนโลยีเราซื้อได้ เราทำได้ เราจ้างบริษัทที่ปรึกษา เราทำได้หมดแหละ แต่เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติความจริง มันซื้อไม่ได้ มีเงินมีทองขนาดไหน เงินทองก็คือเงินทอง เราก็คือเรา ถ้าคนรู้จักใช้รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ เงินทองก็จะมีเก็บหอมรอมริบ คนเรามีเงินมีทองใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หาไม่ทันใช้

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงของเราขึ้นมา ถ้าเรามีสติมีปัญญามันทำความเป็นจริง ฉะนั้นเวลาปฏิบัติ สิ่งที่เราศึกษามา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดไล่ศิระยะไว้ ก็มันเป็นของประเสริฐ เพราะทฤษฎีอย่างนี้ พระพุทธเจ้าทำอย่างนี้ ทำได้จริงอย่างนี้ พระพุทธเจ้าถึงพ้นจากทุกข์ไป แล้วจะรื้อสัตว์ขนสัตว์ ก็รื้อสัตว์ขนสัตว์ด้วยปริยัติ ด้วยทฤษฎีที่สอนให้เรา

ฝึกฝน ถ้าเราฝึกฝนขึ้นมา มักโคทางอันเอก แล้วมรรคมันอยู่ที่ไหน ที่มาบนถนน ถนนนี้เทศบาล
เขาตัด แล้วถนนของเราละ คั่นกว่าจิตเรายังไม่เจอ แล้วยังมีถนนของเราอีก มรรค คำริชอบ งาน
ชอบ เพียรชอบ สติชอบ ถ้ามันจิตสงบเข้าไปก็นี่คือเราไป

เวลาบอกว่ารู้จักพ่อคุณใหม่ ไปอวดเขา รู้จักพ่อคุณใหม่

มึงยังไม่รู้จักเลย แล้วจะรู้จักได้อย่างไรละ

มึงรู้จักพ่อคุณใหม่ เขาอยากเป็นคนดังไป มึงรู้จักพ่อคุณใหม่

นี่ก็เหมือนกัน เอ็งรู้จักคุณใหม่ ไอ้ที่ชื่อพ่อแม่ตั้งให้ บางคนนะ ตั้งชื่อไม่ทัน ไปที่กรม
ทะเบียนเขาตั้งให้เสร็จเลย แล้วถึงเวลาก็ไปเปลี่ยนชื่อ ชื่อนี้ไม่เพราะ เปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนเป็นคน
ใหม่ไปแล้ว

ถ้าเราพุทโธๆ เวลาจิตสงบเข้ามา อืม! นี่โคนต้น นี่ต้นไม้ นี่ใจของเรา ถ้าใครเห็นใจของ
ตัวนะ คนเราเกิดมามีกายกับใจ ร่างกายนี้เราบำรุงรักษามัน หาอยู่หากินเพื่อบำรุงร่างกายนี้มา
ตลอดเลย แต่หัวใจที่ว่างๆ ข้างๆ คำว่า “ที่ว่างๆ ข้างๆ” เราไม่เข้าใจเองเราถึงที่ว่างๆ ข้างๆ ด้วยความ
ไม่เข้าใจของเรา

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านเห็นคุณค่าตรงนี้ ท่านเสียสละทุกๆ
อย่างขึ้นมา แล้วพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ท่านจะหาหัวใจของท่านให้เจอ ถ้ามันเจอหัวใจ
ของท่าน มักโค ทางอันเอกมันจะเกิด สัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ ถ้ามันเดินลงที่นี้ ปัญญามันเกิด
ที่นี้ ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนาล้วนๆ ถ้าปัญญาเกิดจากภาวนาล้วนๆ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาไม่มีใครสอน ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ใครก็สอนไม่ได้ เขาสอน
มาขนาดไหน ส่งออกหมด ก็เหมือนที่เราคิดกันเวลาปฏิบัติใจ “พอพุทโธแล้วนะ เดียวมันจะสงบ
สงบแล้วมันจะเกิดความสุข พอเกิดความสุขแล้วมันจะเกิดปัญญา พอเกิดปัญญา” นี่ไง มันทฤษฎี
ทั้งนั้น แล้วมันได้ใหม่

แต่ถ้าเราทั้งหมดเลย เห็นใหม่ เวลาศึกษามาแล้ว ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า หลวงปู่มั่นท่านบอกหลวงตาประจำ เราเกิดไล่ศรัทธา นะ ไม่ใช่ว่าไม่มีคุณค่านะ ถ้าไม่มี
คุณค่ามันจะไม่มีความเจริญประเพณีอย่างนี้ คุณธรรมประเพณีมันเกิดจากไหนละ เกิดจาก
พระไตรปิฎกทั้งนั้นแหละ เพราะเราศึกษามา ใครซาบซึ่งสิ่งใดมาก็เอาสิ่งนั้น ครูบาอาจารย์องค์

ไหนดอยู่ในตำบลถิ่นไหน มีความซาบซึ่งข้อไหนเขาก็เผยแผ่อย่างนั้น มันก็เลยเป็นวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นไป นี่มันมีคุณค่า แต่มีคุณค่านี้เป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษาได้ทฤษฎีมา วันนี้วันพระ เราจะหาพระของเราไป

เวลาเขาจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขาไปอินเดีย ไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ ที่อยู่อาศัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรานักปฏิบัติ เราจะหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลางหัวอก พุทโธๆ ถ้าเราเจอใจก็เจอพุทธะ เจอพุทธะคือเจอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็เสียใจใช่ไหม ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้วเราเกิดไม่ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเจอพุทธะสิ เราได้จับต้องเลย จับต้อง เห็นไหม ผู้ใดเมื่อยู่ภาคตะวันตกชมพูทวีป ทำเหมือนเรา เหมือนใกล้เรา ใครจับชายจีวรเราไว้ แต่ไม่ได้เหมือนเรา เหมือนอยู่ห่างเรา

นี่ก็เหมือนกัน พุทโธๆ จนเราเจอ เราเจอเอง เรารู้อย่างนี้ บังคับตั้ง สันทิภูริโก พอมันพุทโธๆ จนจิตมันสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามา นั่นแหละความจริง ถ้าความจริงแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา นี่ปัญญา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา พวกเราก็ถือตัวถือตนว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา แล้วก็เที่ยวดูถูกลัทธิความเชื่ออื่นว่าเขาไม่มีปัญญา เขาได้เชื่อตามๆ กันมา ของเรามีปัญญา

ปัญญาก็เชื่อตามๆ กันมาเหมือนกัน ก็ค้นคว้ามาจากพระไตรปิฎกเหมือนกัน แต่เวลาถ้าจิตมันสงบเข้าไปแล้ว เวลาถ้ามันเกิด เวลาเกิดภวานามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภวานา ปัญญาเกิดจากจิตนั้น ปฏิสนธิจิตเกิดในใจ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอปปาดิกะ กำหนด ๔ เวลาจิตมันกำหนด ๔ ต้นเหตุของความทุกข์ความยากคือการเกิด มีความเกิดที่ไหนต้องมีการดับที่นั่น มีการเกิดที่ไหนต้องมีการตายที่นั่น ถ้ามีที่ไหน แล้วเวลาจิตมันสงบเข้าไปมันเข้าไปสู่ฐิติจิต เข้าไปสู่ปฏิสนธิวิญญาณ วิญญาณปฏิสนธิ แล้วถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา แล้วปัญญาอย่างนั้นจะเอาปัญญาที่ไหนล่ะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวกขยญาณ ญาณหยั่งรู้ มันละเอียดคนละ เห็นไหม เวลาปัญญาของเราที่ปัญญาสมอง ปัญญาขั้นต้น คือความคิด ความปรุง ความแต่ง นี่เป็นปัญญาอย่างหยาบๆ เวลาที่มีสมาธิเข้ามารองรับขึ้นมา มีสมาธิขึ้นมารองรับ ปัญญาที่เกิดขึ้นมันมหัศจรรย์แล้ว มันก็เป็นสังขารเหมือนกัน แต่มีสัมมาสมาธิรองรับ เวลาพิจารณาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป มันกายสังโยชน์เป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป พอมันกาย

หมดเลย มันเป็นปัญญาญาณ ปัญญาญาณเพราะปฏิสนธิจิตไง ภาวสวะตัวภพไง จะทำลายตัวมันเองไง ตัวที่ทำลายมันเอง เอาตัวอื่นมาทำลายได้ไหม? ตัวอื่นทำลายไม่ได้ ภาวนามยปัญญาเกิดจากการภาวนา แล้วเวลาการภาวนาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มรรค ๔ ผล ๔ ไง

เราไปวัดไปวาไปทำบุญ ไปทำบุญกับพระ ได้เห็นสมณะ สมณะที่ ๑ สมณะที่ ๒ สมณะที่ ๓ สมณะที่ ๔ การเห็นสมณะเป็นมงคลอย่างยิ่ง เป็นมงคลชีวิตนะ เห็นสมณะนี้ แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา พุทโธๆ เราเห็นสมณะในใจของเรา นี่เป็นสมบัติของเราเลย เราไปวัดไปวา ไปหาครูหาอาจารย์ก็ไปใกล้ชิดสมณะ ไปใกล้ชิดครูบาอาจารย์ ได้ฟังธรรมๆ ฟังธรรมก็ดอกย้ายของเราไง

ฉะนั้น เราพุทโธๆ เราเป็นสมณะนะ คูลี นางวิสาขาเป็นพระโสดาบัน นางวิสาขาได้บวชหรือเปล่า ทำไมเป็นพระล่ะ นางวิสาขาเป็นพระโสดาบันนะ นี่เราเป็นของเราไง ถ้าเราเป็นของเรา เราเป็นสมณะ สมณะสงบระงับ สิ่งที่ได้รู้ได้เห็นในหัวใจ เห็นไหม

วันพระ เราหนีร้อนมาพึ่งเย็น หนีร้อนมาพึ่งเย็น เราเกิดมา เราเกิดมากับโลก คนเกิดต้องมีพ่อแม่ ถ้ามีพ่อแม่ พระก็มีอุปัชฌาย์อาจารย์ เวลาเกิดมันต้องมีคนพาเกิด เวลาเกิดมาแล้ว เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราจะหาความจริงของเรา หาความจริงของเรานะ

อยู่ทางโลกก็ต้องทำหน้าที่การงาน ก็ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย อาศัยดำรงชีวิตนี้ไว้ เพราะชีวิตนี้สำคัญที่สุด ใจเป็นผู้สัมผัสธรรม ใจเป็นผู้รู้ ใจเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ใจนี้เป็นผู้มีปัญญา ใจนี้สามารถสำรอกคายอวิชชาคือความไม่รู้ทั้งหมด แต่สิ่งที่หน้าที่การงานเป็นวิชาชีพ วิชาชีพทำแล้ว ถึงเวลาแล้ว แล้วก็ส่งต่อให้กับอนุชนรุ่นหลังไป

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาสิ้นสุดแห่งทุกข์ เวลาพระอานนท์คร่ำครวญ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “อานนท์ เราไม่ได้เอาสมบัติของใครไปเลย เราเอาแต่ของเราไปเอง” เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะจะนิพพานก็มาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกว่า “สมควรแก่เวลาของเธอเถิด” เห็นไหม สมบัติของใครของมัน สมบัติในใจของเขา

นี่ก็เหมือนกัน สมบัติของเรา เราศึกษานะ เราเป็นบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เราเป็นอุบาสก-อุบาสิกา เราก็ชวนขวยของเรา หน้าที่การงานเราก็ทำ อาบเหงื่อต่างน้ำเพื่อความ

ดำรงชีวิต รักษาชีวิตนี้ไว้ มีสติปัญญา หายใจเข้านี้ก็พุท หายใจออกนี้ก็โธ ถ้าหายใจเข้ามีสติ นี้เรา
มีสติ เราระลึกถึงใจเรา มันมีค่าตรงนี้ แล้วคิดดูสิ เรามีสติกับความรู้สึกรู้สึกของเรา สิ่งที่เป็นสมบัติ
มันก็อยู่ของมันโดยธรรมชาติของมันใช้ไหม มันก็เป็นของเราอยู่วันยังค่ำนั่นแหละ แต่ถ้าเรา
ผลอ เราไปแบกหาม ไปแบกรับภาระ เหนื่อยยาก

หาพระในใจของเรา หนีร้อนมาพึ่งเย็น แล้วเวลากิเลสมันเป็นไฟแผดเผาในหัวใจ เราก็หา
ธรรมะเพื่อให้หัวใจเรามันร่มเย็น ให้มันมีที่พึ่งที่อาศัย ทำบุญเพื่อเหตุนี้ บุญนี้สร้างอำนาจวาสนา
บารมี บุญสร้างมาให้จิตใจเป็นสาธารณะ ขอมรับความเห็นต่าง แล้วเวลาปฏิบัติขึ้นไปมันเป็น
จริตนิสัย เป็นสมบัติของเรา เป็นมรรคของเรา เป็นปัญญาของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง